

Інтерв'ю з ієром. Полікарпом Марцелюком

Ієромонах Полікарп Марцелюк, ЧСВВ – голова Місії «Постуляційний центр беатифікації УГКЦ», створеної Синодом єпископів УГКЦ у травні 1992 року для допомоги Патріарху та місцевим єпархам у проведенні беатифікації та канонізації святих. Сьогодні вона діє у м. Львові на пл. Соборній, 3а ([http:// missiopc.blogspot.com](http://missiopc.blogspot.com)).

Преподобний Отче Полікарпе, чим займається Постуляційний центр беатифікації, головою якого Ви є?

Церква у кожному часі має багато праведних і свідків віри, яких вона вшановує. Єпископи у єпархіях чувають, щоб зібрати інформацію про слуг Божих і передають у Конгрегацію справ святих для вивчення і проголошення святими Папою Римським. Впродовж віків Церква виробила критерії процесу прослави святих. Завданням нашої Місії є актуалізація пам'яті у парохіяльних спільнотах, а відтак і у Церкві про постаті слуг Божих, які практикою чеснот і жертвою життя відповіли на виклики суспільства і стали свідками Христа. Місія допомагає єпископам на всіх етапах прослави святих: започаткувати процес через призначення трибуналу та історичної комісії, цензорів богословів та збирання інформації про слуг Божих, згідно з нормами Конгрегації у справах святих.

Серед житій праведників, які досліджуємо під час беатифікації, є велика група Слуги Божого о. Петра Мекелити зі Стебника і 44 тих, що з ним на засланнях постраждали і пам'ять про котрих влада намагалася знищити. Процес розпочато у Львів-ській архієпархії з ініціативи Місії постуляції. Історики зібрали документи, а Трибунал понад 100 свідчень. Місія для поширення інформації про них опублікувала їхні житія у книзі

«Вірні до кінця», де публіцист п. Катерина Лабінська дає відповідь на питання як життєві вибори священників, монахів і мирян привели їх на шлях мучеництва.

Зусиллями нашого Постуляційного центру було зібрано матеріали про свщмуч. Миколая Чарнецького і 24-х співмучеників, а також Теодора Ромжу, Омеляна Ковча і преподобну Йосафату Гордашевську, яких у 2001 р. св. Папа Іван Павло II проголосив блаженними. Збір матеріалів координували працівники місії: о. Роман Тереховський, о. Віталій Дуткевич і с. Герарда Крупа. В історичній Комісії працювали: єромонах Матей Михайло Гаврилів, голова, і п. Ярослав Глистюк, історики Інституту історії Церкви, викладачі та студенти Львівської богословської академії.

Щодо практики беатифікації, то з 2012 р. проводимо науково-практичні семінари для урядовців, які провадять такі процеси. На цих зустрічах експерти богослов'я, історії Церкви, канонічного права діляться практичним досвідом застосування богословських критеріїв оцінювання чеснот, ствердження факту переслідування за віру, застосування історичних методів та вимог канонічних норм щодо опитування свідків. Плодом семінарів є публікація у 2015 р. збірника «Мученики – джерело свободи Церкви».

А чи можлива святість поза Католицькою Церквою?

Церква зберігає вчення Христа, який називає блаженними тих, хто слухає Слово Боже і зберігає його (Лк 11, 28). Апостоли говорили про громаду Церкви у Єрусалимі (Ді 9,13), Ахаї (Еф 1, 1) чи інші, як про громаду святих. Вони вказували, що вірні, які зустріли Христа і є вірними Його Євангелії, є святими, працюючи над виправленням власних недосконалостей (1 Кор 2, 26). Апостол Павло, говорячи про святого архидиякона Стефана, описує його мучеництво і підкреслює його злуку з Христом та витривалість у вірі як основу святості. Літургія Церкви передає розуміння особистої святості вірних у словах Трисвятого «Ви, що в Христа христилися, у Христа зодягнулися». Церква сьогодні, як і в часи апостолів, вказує, що святі є серед нас. «Сопричастя мучеників є знаком єдності християн», – ці слова 6 листопада 2015 р. Папа Франциск звернув до учасників світового форуму християн у Тірані (Албанія) «Дискримінація, переслідування, мучеництво: стопами Христа». Цей форум наголошує численним жертвам переслідувань: «Ви зібрані, щоб шукати способу виходу для людства з цього лихоліття. Мученики сьогодні є свідками єдності охрещених у одному тілі Христовому, яким є Церква. Отож ця правда нехай супроводжує нас на шляху пошуку єдності та зростанні у любові і взаєморозумінні».

На завершення синоду на тему сім'ї 18 жовтня 2014 р. Папа Франциск проголосив святими подружжя Луї і Зелі Мартен, батьків св. Терези від Дитятка Ісуса. Папа вказав, що вони є взірцевим подружжям, яке несе Євангеліє і йде по дорозі життя, у повноті реалізуючи красу шляху віри. Подружжя, яке у сімейному колі і громаді були відомі відкритістю серця і дверей дому до убогих, незважаючи на зневагу до них суспільства. Папа називає «середнім класом святих» праведників, які є прикладом святості у рутині життя, які вірно та ревно посвятили себе щоденним обов'язкам служіння у сім'ях і громадах, змінили навколишню реальність. Папа наголосив, що їхній подвиг життя є найпоширеніший і доступний кожному. Саме тому важливо приклад духовенства і вірних, які перед викликами життя не зламалися і завжди вибирали Христа, подати для вшанування. Для того, щоб приклади сучасних святих були належно вшановані, Місія ініціювала розвиток мережі єпархіальних референтів у справах беатифікації та допомагає їм у вишколі на курсах при Конгрегації, а у єпархіях вони покликані допомогти у збиранні інформації про приклади сучасних праведників.

Щодо святості у нехристиян Енциклопедичний словник духовності говорить, що стан ласки є можли-вим поза видимим тілом Церкви, що виявляється у їхньому досвіді любові Бога більше, ніж себе самих. Досвід таких людей доброї волі бачив францисканин Шарль де Фуко на зорі ХХ ст. у мусульманах племені Туарег, щодо яких він мав переконання, що добрий Бог прийме до неба тих, хто був добрим і чесним, хоч і не був римо-католиком.

Поясніть, будь ласка, що таке беатифікація і канонізація? Яка між ними від-мінність?

Беатифікація – це збирання доказів для досягнення морального переконання щодо святості Слуги Божого, а канонізація – це ствердження, що славу святості блаженного підтверджують численні отримані ласки чудесного оздоровлення, і його вшанування є обов'язкове для всієї Католицької Церкви. Канонізація – урочистий і остаточний акт Римського Понтифіка, який проголошує, що християнин-католик уже зараз перебуває у славі Царства Небесного і заступається перед Господом. Церква публічно вшановує його через подання його чеснот такими, що гідні до наслідування, особистого почитання серед вірних та молитви заступництва народу Божого через публічне богослуження Вселенської Церкви.

Сучасна процедура беатифікації та канонізації – досить складна. Вона виробилася впродовж століть, зазнаючи кілька суттєвих реформ. Не входжу у деталі, бо це буде надто нудно для непідготовленого читача. Скажу тільки, що тепер вона включає детальні приписи щодо способу провадження процесу, переслуховування свідків,

перелічені права і обов'язки осіб, задіяних у процесі й інші деталі... Наприклад, Папа Гонорій III (1216-1227) постановив, щоб до канонізації було долучено розслідування фактів чудесного заступництва. Від 1975 року Конгрегація у справах святих, більше не вимагає принаймні двох чуд, як за Венедикта XIV – вистачить одного, науково доведеного чуда. Правда у сучасній практиці чуда мораль-ного характеру (напр. навернення до віри, примирення у родині) не розглядаються, через неможливість отримати документальні докази, а розглядають матеріальні (напр. зцілення, уникнення небезпеки смерті), серйозно аналізуючи чи не є вони наслідком природних процесів. Ця вимога стосується також і справи канонізації.

Чудо – ознака святості? Чому воно так необхідне для того, щоб когось проголосити святим?

Чудесне оздоровлення є надприродним виявом благовоління Господа Бога, яким стверджується Його «жива» присутність у Церкві. Тому Церква заохочує вірних до молитви за заступництвом Слуг Божих. Важливо до ювілею життя праведних організувати академії пам'яті, публікувати буклети і календарі у їхню честь з молитвами за їхнім заступництвом, а про отримані ласки чи оздоровлення треба повідомляти постуляторів або Місію постуляції.

Звісно, вірні пишуть подяки про отримані ласки за посередництвом святих або блаженних, як от свщмуч. Миколая Чарнецького, а для беатифікації праведних Слуг Божих потрібна молитва людей саме до них. Адже якщо людина, яка отримали ласку оздоровлення, у складній хворобі зверталася до святого, блаженного, Слуги Божого й усіх разом, то Церква уважно досліджує, чи оздоровлення справді сталося за заступництвом святого. Завданням спеціальної комісії є ствердити, що у хворого не було перспективи одужання, а воно сталося завдяки заступництву святого, у чудесний спосіб, який медициною не пояснити, сталося моментально, з повним поверненням здоров'я, без ремісій, тобто повторення тієї самої хвороби. Наголошую, що для канонізації блаженних чи беатифікації праведних потрібно зцілення з важких або й смертельних хвороб. Легких недуг недостатньо, тому, наприклад, свідчення пані Ганни, яка написала подяку Кир Андрею (Шептицькому) за зцілення від болю голови, котре вона отримала перед іконою Пресвятої Богородиці у Гошеві, наш постуляційний центр не може реєструвати. Дуже прошу передавати інформацію про отримане документально засвідчене чудесне зцілення у важкій недугі місцевому єпископу або у Місію постуляції у м. Львів (пл. Соборна, 3а).

Отче Полікарпе! Що перше: віра чи чудо, або: віра потребує чуда, чи чудо потребує

віри?

Богослови окреслюють чудо як «надзвичайне втручання Бога, за-вдяки якому Бог особливим спосо-бом реалізує ікономію спасіння. Це втручання супроводжується знаком, через який Він відкриває людині свою спасаючу волю». Інакше кажучи – це надзвичайний релігійний факт, який обов'язково поєднаний з втручанням Бога через знак людині для її навернення чи зцілення. Процедура канонізації вважає чудо одним із доказів підтвердження святості Слуги Божого, надприродним потверджен-ням з боку Бога святості цієї людини.

Щодо взаємозв'язку чесноти «віри» і здійснення «чуда», то слід пам'ятати, що головним Автором чуда завжди є Сам Господь, який «творить чудеса» і може їх чинити на-віть щодо осіб невірних, які завдяки Його втручання наворачуються. Ісус однозначно для чуда запитував про віру. У своїй проповіді 20 травня 2013 року Папа Франциск навів приклад, як мужня молитва може вчинити чудо. Смертельно захворіла дівчинка семи років, лікарі заявили, що вилікувати її неможливо. Розчу-лений батько, будучи ревним вірянином, помчав автом до святилища Лухан (Аргентина), що на відстані 70 кілометрів, і там відчайдушно просив Бога за оздоровлення дитини. Коли повернувся, його донька була зцілена.

Чудо – це інтервенція (лат. *interventio* – втручання) Бога у світ та історію люди-ни. Чи можна аналогічно інтерпретувати чудесні явища в інших релігіях? Чи є чуда поза Церквою і християнством?

Щодо чудес поза християнською вірою, якщо його розуміти у сенсі надприродних явищ, то вони були, як у Старому Завіті (напр. перехід через Червоне море, нагодування небесною манною тощо), так і у Новому Завіті. Позаяк ми, християни, віримо в Одного Бога у св. Трійці Єдиній, то, однозначно, не визнаємо інших «богів». Якщо визнавці інших релігій зазнають на собі якогось чуда, то його Автором є саме Істин-ний Бог, а позаяк, Він є всемогутнім, який бажає усіх спасти, то може творити чуда, коли і де тільки захоче, однак, тільки в Ім'я Ісуса Христа стаються справжні чуда. У інших релігіях, радше, можна говорити про дива.

Отче Полікарпе, сьогодні дуже часто можемо почути про різноманітні об'явлення, видіння, таємничі візерунки у формі святих на деревах чи деінде, про так звані «сльози Богородиці» – перелік можна продовжувати, але чи це є «чуда» і як ми,

християни, маємо до цього ставитися? Які критерії «чуда», що Церква розуміє під цим словом?

На питання релігійного сприйняття різних аномалій природи як чуда відповім словами гуманіста доби Відродження Піко делла Мірандола: «Великим чудом є людина! Чудо за участю людини Церква трактує як явне Боже благовоління».

Яка Ваша найзаповітніша мрія як голови Місії? Чого Ви хотіли б досягти найбільше, працюючи у ділянці канонізації святих українського народу?

Успішне завершення усіх відкритих процесів беатифікації! Жартую! Важливо, щоб у громадах утвердилося розуміння про загальне покликання до святості, а взір сучасних святих став ключем, який відкриє серця вірних до Христа, щоб святі спонукали до зростання у християнських чеснотах, побудові відносин у суспільстві на основі блаженств. Чутливість до культу пам'яті святих серед вірних допоможе у «внутрішній переміні» духовенства та вірних, особисто я маю привілей жити у товаристві святих і, досліджуючи їхні життя, знаходжу допомогу на власному шляху до Господа Бога.

Насамкінець, що б Ви хотіли сказати читачам «Слова»? Ваші побажання, прохання, практичні поради...

Заохочую читачів поглиблювати злуку з Богом через молитву, вправлення у чеснотах та ділах милосердя, взоруючись на приклади блаженних та ісповідників віри.

Чудо та святість у Церкві: [інтерв'ю з ієром. П. Марцелюком, ЧСВВ / записав А. Козар] // СЛОВО №1 (69), березень-травень 2017